WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)
z dnia 26 października 2006 r. *

W sprawie C-36/05

mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie, na podstawie art. 226 WE, uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, wniesioną w dniu 31 stycznia 2005 r.,

Komisja Wspólnot Europejskich, reprezentowana przez R. Vidala Puiga i W. Wilsa, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona skarżąca,

przeciwko

Królestwu Hiszpanii, reprezentowanemu przez I. del Cuvillo Contrerasa, działającego w charakterze pełnomocnika, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana,

* Język postępowania: hiszpański.

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Rosas, prezes izby, A. Borg Barthet i J. Malenovský (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,
sekretarz: R. Grass,

uwzględniając procedurę pisemną,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 29 czerwca 2006 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 W swojej skardze Komisja Wspólnot Europejskich domaga się, by Trybunał orzekł, że wyłączając obowiązek zapłaty wynagrodzenia należnego twórcom z tytułu użyczenia w odniesieniu do niemal wszystkich, jeśli nie wszystkich, kategorii instytucji oddających w publiczne użyczenie utwory chronione prawem autorskim, Królestwo Hiszpanii uchybiło zobowiązaniom państwa członkowskiego ciążącym na

nim na mocy art. 1 i 5 dyrektywy Rady 92/100/EWG z dnia 19 listopada 1992 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (Dz.U. L 346, str. 61), zwanej dalej „dyrektywą".

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

2 Motyw siódmy dyrektywy stanowi:

„w celu umożliwienia wykonywania działalności twórcom i wykonawcom konieczne są dla nich stosowne dochody stanowiące podstawę dla dalszej pracy twórczej i artystycznej, a inwestycje konieczne w szczególności w przypadku producentów fonogramów i filmów są szczególnie wysokie i ryzykowne; możliwość zapewnienia tego rodzaju dochodów oraz zwrócenia się tego typu inwestycji może być efektywnie zagwarantowana jedynie poprzez stosowną ochronę prawną każdego zainteresowanego właściciela praw".

3 Artykuł 1 dyrektywy stanowi:

„1. Zgodnie z przepisami niniejszego rozdziału państwa członkowskie ustanawiają, z zastrzeżeniem art. 5, prawo zezwalające lub zakazujące najmu i użyczenia oryginałów i egzemplarzy powielonych utworów chronionych prawem autorskim oraz innych przedmiotów ochrony określonych w art. 2 ust. 1.

2. Do celów niniejszej dyrektywy »najem« oznacza ograniczone czasowo przekazanie do korzystania w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych lub handlowych.

3. Do celów niniejszej dyrektywy »użyczenie« oznacza ograniczone czasowo przekazanie do korzystania niesłużącego celom bezpośrednio lub pośrednio gospodarczym lub handlowym oraz przekazywanie dokonywane przez instytucje dostępne dla publiczności.

4. Prawa określone w ust. 1 nie wygasną ani przez sprzedaż oryginałów lub egzemplarzy powielonych wskazanych w art. 2 ust. 1 utworów chronionych prawem autorskim i innych przedmiotów ochrony, ani przez inne dotyczące ich czynności rozpowszechniania".

4 Artykuł 5 ust. 1–3 dyrektywy ma następującą treść:

„1. Państwa członkowskie mogą ustanowić odstępstwa od wyłącznego prawa przewidzianego w art. 1 w zakresie publicznego użyczenia, o ile przynajmniej twórcy otrzymają wynagrodzenie za takie użyczenie. Państwa członkowskie mają swobodę przy ustalaniu wynagrodzenia, biorąc pod uwagę swoje cele promocji kultury.

2. Jeżeli państwa członkowskie nie zastosują wyłącznego prawa użyczania przewidzianego art. 1 w odniesieniu do fonogramów, filmów i programów komputerowych, to wprowadzają one wynagrodzenie przynajmniej na rzecz twórców.

3. Państwa członkowskie mogą wyłączyć określone kategorie przedsiębiorstw [instytucji] z płatności wynagrodzenia określonej w ust. 1 i 2".

Uregulowania krajowe

5 Dyrektywa została transponowana do hiszpańskiego porządku prawnego przy pomocy ustawy 43/1994 z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (BOE nr 313 z dnia 31 grudnia 1994 r., str. 39504). Ustawa ta została zmieniona królewskim dekretem z mocą ustawy nr 1/1996 z dnia 12 kwietnia 1996 r. w sprawie zatwierdzenia zmienionego tekstu ustawy o własności intelektualnej (BOE nr 97 z dnia 22 kwietnia 1996 r., str. 14369), zwanym dalej „dekretem z mocą ustawy".

6 Zgodnie z art. 17 dekretu z mocą ustawy:

„Twórcy przysługuje wyłączne prawo do korzystania z utworu w dowolny sposób, a w szczególności do jego zwielokrotniania, rozpowszechniania, publicznego udostępniania i zmiany, które to czynności nie mogą być wykonywane bez jego zgody, z zastrzeżeniem przypadków przewidzianych przepisami niniejszej ustawy".

7 Artykuł 19 dekretu z mocą ustawy stanowi:

„1. »Rozpowszechnianie« oznacza publiczne udostępnianie oryginału lub kopii utworu poprzez sprzedaż, najem, użyczenie lub w inny sposób.

[...]

3. »Najem« oznacza przekazanie oryginału lub kopii utworu do ograniczonego czasowo korzystania w celu bezpośredniego lub pośredniego uzyskania korzyści majątkowej.

Nie jest najmem przekazanie utworu w celach wystawowych, celem udostępnienia go publiczności za pomocą fonogramów lub nagrań audiowizualnych, w tym również w postaci fragmentów, jak również udostępnienie go do wglądu na miejscu.

4. »Użyczenie« oznacza przekazanie oryginału lub kopii utworu do ograniczonego czasowo korzystania, niemające na celu bezpośredniego lub pośredniego uzyskania korzyści majątkowej, z zastrzeżeniem, że dokonywane jest przez instytucje dostępne dla publiczności.

Domniemywa się, że nie występuje bezpośrednia lub pośrednia korzyść majątkowa, jeśli użyczenie przez instytucję dostępną dla publiczności następuje za opłatą, której wysokość nie przekracza kwoty niezbędnej do pokrycia kosztów jej funkcjonowania.

Nie stanowią użyczenia czynności wymienione w akapicie drugim ust. 3 powyżej oraz czynności dokonywane między instytucjami dostępnymi dla publiczności".

8 Artykuł 37 ust. 2 dekretu z mocą ustawy przewiduje następujący wyjątek od wyłącznego prawa użyczenia przysługującego twórcy na podstawie art. 17 i 19 tego dekretu z mocą ustawy:

«[...] muzea, archiwa, biblioteki, ośrodki dokumentacji, fonoteki i filmoteki, które są publiczne lub zależne od instytucji pożytku publicznego o charakterze kulturalnym,

naukowym lub edukacyjnym, niemających celu zarobkowego, lub od ośrodków nauczania należących do hiszpańskiego systemu edukacji, nie mają obowiązku uzyskiwania zgody uprawnionych, ani uiszczania im wynagrodzenia z tytułu dokonywanego przez nie użyczenia".

Postępowanie poprzedzające wniesienie skargi

9 W dniu 24 kwietnia 2003 r. Komisja zażądała, by Królestwo Hiszpanii przedstawiło jej informacje dotyczące transpozycji art. 1, 2 i 5 dyrektywy. Królestwo Hiszpanii udzieliło odpowiedzi w piśmie z dnia 1 lipca 2003 r.

10 Zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 226 akapit pierwszy WE Komisja skierowała do Królestwa Hiszpanii w dniu 19 grudnia 2003 r. wezwanie do usunięcia naruszenia, domagając się by podjęło ono działania niezbędne celem zastosowania się do dyrektywy. Wezwane państwo członkowskie przedstawiło swoje uwagi w piśmie z dnia 19 marca 2004 r.

11 Uznawszy przedstawione wyjaśnienia za niewystarczające, Komisja skierowała do Królestwa Hiszpanii w dniu 9 lipca 2004 r. uzasadnioną opinię, wzywając to państwo członkowskie do podjęcia działań niezbędnych celem zastosowania się do tej opinii w terminie dwóch miesięcy od daty jej doręczenia.

12 W odpowiedzi na tę uzasadnioną opinię Królestwo Hiszpanii przekazało Komisji w dniu 13 września 2004 r. sprawozdanie ministerstwa kultury, w którym powtórzono argumenty podniesione przez władze hiszpańskie w piśmie stanowiącym odpowiedź na wezwanie do usunięcia naruszenia i powołano się na „brak środków w budżecie".

13 W związku z tym, że Komisja uznała stanowisko Królestwa Hiszpanii za nieprzekonujące, postanowiła wystąpić ze skargą, która jest przedmiotem niniejszego postępowania.

W przedmiocie skargi

Argumentacja stron

14 Komisja twierdzi, że z art. 37 ust. 2 dekretu z mocą ustawy wynika, iż obowiązek zapłaty twórcom wynagrodzenia z tytułu użyczania ich dzieł niewymagającego uzyskania zgody podmiotu uprawnionego jest tak ograniczony, że należy wątpić, by miał on jakiekolwiek praktyczne zastosowanie. Rozróżnienie między „instytucją" oddającą utwory w użyczenie a „podmiotem" kontrolującym tę instytucję jest w rzeczywistości nadmiernie formalistyczne. Powstanie obowiązku zapłaty należnego twórcom wynagrodzenia zależy w istocie od formy prawnej oddającego utwór w użyczenie, co pozwala na łatwe uniknięcie tego obowiązku.

15 W rzeczywistości obowiązek ten nie powstaje, albowiem instytucje oddające utwory w użyczenie należą do podmiotów publicznych, ośrodków nauczania będących częścią hiszpańskiego systemu edukacji lub prywatnych podmiotów „pożytku publicznego o charakterze kulturalnym, naukowym lub edukacyjnym", niemających celu zarobkowego.

16 W konsekwencji obowiązek zapłaty wynagrodzenia powstaje tylko w dwóch przypadkach. Pierwszy z nich dotyczy sytuacji, w których instytucja oddająca utwory w użyczenie jest podmiotem prywatnym mającym cel zarobkowy. Jednak w świetle przepisów dyrektywy przekazywanie utworów w celu „uzyskania korzyści majątkowej" w świetle przepisów dyrektywy nie będzie zakwalifikowane jako

„użyczenie" lecz jako „najem". Poza tym wydaje się mało prawdopodobne, by w praktyce podmiot o celu zarobkowym użyczał utwory za darmo. Drugi przypadek dotyczy sytuacji, w których instytucja jest podmiotem prywatnym niemającym celu zarobkowego i niebędącym podmiotem „pożytku publicznego o charakterze kulturalnym, naukowym lub edukacyjnym". Również w tym przypadku trudno sobie wyobrazić, by muzea, biblioteki, fonoteki, filmoteki i inne instytucje oddające utwory w użyczenie publiczne, które nie mają celu zarobkowego, nie mogły być uznane za „podmioty pożytku publicznego o charakterze kulturalnym, naukowym lub edukacyjnym".

17 Chociaż prawdą jest, że dekret z mocą ustawy pozwala na dokonanie formalnego rozróżnienia między poszczególnymi rodzajami instytucji, rozróżnienie to nie może być jednak uznane za istotne z uwagi na to, że wynik jego jest taki sam, jak gdyby rozróżnienia nie było, albowiem skutkuje ono wyłączeniem obowiązku zapłaty wynagrodzenia w stosunku do wszystkich przypadków użyczenia.

18 Ponadto art. 5 ust. 3 dyrektywy podlega ścisłej wykładni z uwagi na to, że stanowi on wyjątek od zasady odpłatności ustanowionej w ust. 1 tego artykułu. Wynika z tego, że odebranie znaczenia przymiotnikowi „określone" w wyrażeniu „określone kategorie przedsiębiorstw [instytucji]" powodowałoby nieskuteczność obowiązku zapłaty wynagrodzenia i oznaczałoby taką wykładnię wymienionego wyżej ust. 3, która jest sprzeczna z celem dyrektywy. Ponadto, gdyby przyjąć, że przepis ten pozostawia państwom członkowskim duży zakres swobody w określaniu kategorii podmiotów, których nie będzie dotyczył obowiązek zapłaty wynagrodzenia, zasadą stałoby się „wyłączenie" tego obowiązku w stosunku do wszystkich lub prawie wszystkich podmiotów.

19 Poza tym wynagrodzenie płatne na rzecz twórców powinno im rekompensować wysiłek twórczy. Dlatego też brak zapłaty lub zapłata w tak ograniczonej wysokości, że jest ona w oczywisty sposób nieodpowiednia by taki wysiłek twórczy wynagrodzić, nie mogą być uznane za „wynagrodzenie" we właściwym tego słowa znaczeniu.

20 Na swoją obronę Królestwo Hiszpanii twierdzi przede wszystkim, że nie jest słuszne twierdzenie, iż zakres obowiązku zapłaty wynagrodzenia twórcom w prawie hiszpańskim jest „niezwykle ograniczony". Komisja niesłusznie zrównuje bowiem pojęcia „instytucji" i „podmiotu". W rzeczywistości warunek braku celu zarobkowego nie dotyczy samej instytucji lecz podmiotu, do którego instytucja ta należy. Zrównanie instytucji z podmiotem wywołuje zatem zamieszanie, albowiem prowadzi do przekonania, że warunek dotyczący celu zarobkowego i pożytku publicznego dotyczy instytucji a nie podmiotu, do którego ona należy. W związku z tym zakres omawianego obowiązku, określony przez Komisję jako niezwykle ograniczony, jest w istocie szerszy. Bardzo często zresztą spółki prywatne oddają utwory w nieodpłatne użyczenie publiczne w ramach patronatu czy mecenatu i nic nie stoi na przeszkodzie, by podmioty będące właścicielami tych instytucji uiszczały wynagrodzenie na rzecz twórców, którzy takiego wynagrodzenia zażądają.

21 Królestwo Hiszpanii podnosi dalej, że w żadnym z artykułów dyrektywy nie znalazły się wskazówki lub zasady wykładni dotyczące możliwego zakresu obowiązywania ogólnej zasady nakazującej wypłacanie twórcom wynagrodzenia i wyjątków od niej. Twierdzi ono, że Komisja, na której spoczywa ciężar dowodu, nie wykazała, by zakres zwolnienia z obowiązku zapłaty wynagrodzenia twórcom z tytułu oddawania w użyczenie ich utworów spowodował po ich stronie taki niedostatek środków finansowych, że nie są oni w stanie dalej tworzyć. Poza tym Komisja ani nie wykazała, ani nawet nie twierdziła, by zwolnienie to stanowiło przeszkodę dla urzeczywistniania wspólnego rynku.

22 Wbrew twierdzeniom Komisji, która bez podstawy prawnej usiłuje ograniczyć przyznaną państwom członkowskim swobodę zwolnienia z omawianego obowiązku określonych kategorii, czy wręcz wszystkich instytucji, dyrektywa pozostawia państwom członkowskim duży zakres swobody, pozwalając im na ograniczenie, czy wręcz pozbawienie skuteczności obowiązku zapłaty wynagrodzenia, w zakresie niezbędnym do osiągnięcia wybranych przez nie celów związanych z promocją kultury, które mają pierwszorzędne znaczenie i pierwszeństwo wobec potrzeby zagwarantowania twórcom dostatecznych dochodów. Oświadczenie Komisji zawarte w sporządzonym przez nią sprawozdaniu dla Rady Unii Europejskiej, Parlamentu Europejskiego i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

prawa publicznego użyczenia w Unii Europejskiej z dnia 12 września 2002 r. [tłumaczenie nieoficjalne] [COM(2002) 502 wersja ostateczna, zwany dalej „sprawozdaniem z 2002 r. w sprawie prawa użyczenia publicznego"] stanowi potwierdzenie takiej wykładni. W dokumencie tym Komisja potwierdza w istocie, że „w pewnych okolicznościach [art. 5] upoważnia państwa członkowskie do zastąpienia wyłącznych praw prawem do wynagrodzenia lub nawet umożliwia im nieprzewidywanie żadnego wynagrodzenia".

23 Wreszcie Królestwo Hiszpanii twierdzi, że wyrażenie „określone kategorie przedsiębiorstw [instytucji]" nie odnosi się do ilości, liczby, czy znaczenia na rynku poszczególnych, zróżnicowanych lub zdefiniowanych instytucji. Wynika z tego, że zaproponowana przez Komisję wykładnia art. 5 ust. 3 dyrektywy nie odpowiada rzeczywistemu znaczeniu tego przepisu.

Ocena Trybunału

24 Będąca przedmiotem niniejszego postępowania skarga o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego dotyczy zasadniczo kwestii zakresu normowania przepisu zawartego w art. 5 ust. 3 dyrektywy, zgodnie z którym państwa członkowskie mogą zwolnić z obowiązku zapłaty wynagrodzenia określonego w art. 5 ust. 1 „określone kategorie przedsiębiorstw [instytucji]".

25 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa wspólnotowego należy brać pod uwagę nie tylko jego brzmienie, lecz także kontekst, w jakim został umieszczony, oraz cele regulacji, której stanowi on część (zob. m.in. wyrok z dnia 18 maja 2000 r. w sprawie C-301/98 KVS International, Rec. str. I-3583, pkt 21, oraz wyrok z dnia 19 września 2000 r. w sprawie C-156/98 Niemcy przeciwko Komisji, Rec. str. I-6857, pkt 50).

26 Głównym celem dyrektywy, określonym w sposób bardziej szczegółowy w jej motywie siódmym, jest zapewnienie twórcom i wykonawcom odpowiednich dochodów i zwrotu niezwykle wysokich i ryzykownych nakładów, które są niezbędne w szczególności przy produkcji fonogramów i filmów (wyrok z dnia 28 kwietnia 1998 r. w sprawie C-200/96 Metronome Musik, Rec. str. I-1953, pkt 22, oraz wyrok z dnia 6 lipca 2006 r. w sprawie C-53/05 Komisja przeciwko Portugalii, Zb.Orz. str. I-6215, pkt 24).

27 Zwolnienie prawie wszystkich, lub wręcz wszystkich kategorii instytucji oddających utwory w użyczenie z obowiązku określonego w art. 5 ust. 1 dyrektywy pozbawiłoby twórców wynagrodzenia umożliwiającego odzyskanie poczynionych przez nich nakładów. Miałoby to również negatywny wpływ na proces powstawania nowych utworów (zob. przywołany wyżej wyrok w sprawie Metronome Musik, pkt 24, oraz przywołany wyżej wyrok w sprawie Komisja przeciwko Portugalii, pkt 25). Dlatego też transpozycja dyrektywy, która w praktyce skutkuje udzieleniem takiego zwolnienia prawie wszystkim, lub wręcz wszystkim kategoriom instytucji, jest wyraźnie sprzeczna z głównym celem tej dyrektywy.

28 Królestwo Hiszpanii twierdzi natomiast, że cel związany z promocją kultury jest celem nadrzędnym w stosunku do konieczności zapewnienia twórcom stosownych dochodów. Swoboda przyznana państwom członkowskim w dyrektywie umożliwia im zatem ustalenie wynagrodzenia dla twórców w bardzo ograniczonej wysokości, wynagrodzenia symbolicznego, a nawet rezygnację z przyznawania im wynagrodzenia. Interpretacja ta miałaby znajdować potwierdzenie w sprawozdaniu z 2002 r. w sprawie prawa użyczenia publicznego.

29 Chociaż promocja kultury stanowi zgodny z interesem ogółu cel, który umożliwia, na podstawie art. 5 ust. 3 dyrektywy, zwolnienie niektórych instytucji oddających utwory w publiczne użyczenie z obowiązku zapłaty wynagrodzenia, to jednak ochrona uprawnionych, która służy zapewnieniu im stosownego dochodu, stanowi także jeden z celów dyrektywy, co wynika wyraźnie z jej motywu siódmego. To właśnie w celu ochrony prawa do wynagrodzenia prawodawca wspólnotowy postanowił ograniczyć zakres zwolnienia, stanowiąc że władze krajowe mogą zwolnić z obowiązku zapłaty wynagrodzenia tylko określone kategorie instytucji.

30 Wykładnia dyrektywy oparta na jej głównym celu, o którym mowa w pkt 26 niniejszego wyroku, znajduje potwierdzenie w treści samego art. 5 ust. 3, w którym mowa jest wyłącznie o „określonych kategoriach przedsiębiorstw [instytucji]". Intencją prawodawcy wspólnotowego nie było zezwolenie państwom członkowskim na zwolnienie prawie wszystkich, czy wręcz wszystkich kategorii instytucji z obowiązku zapłaty wynagrodzenia określonego w ust. 1 tego artykułu (przywołany wyżej wyrok w sprawie Komisja przeciwko Portugalii, pkt 21).

31 Następnie należy zauważyć, że w art. 5 ust. 3 dyrektywa w rzeczywistości zezwala państwom członkowskim na wyłączenie ogólnego obowiązku zapłaty wynagrodzenia należnego twórcy na podstawie ust. 1 tego artykułu w przypadku użyczenia publicznego. Jednak zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przepisy dyrektywy wprowadzające wyjątek od ogólnej zasady ustanowionej w tej dyrektywie należy poddawać ścisłej wykładni (wyrok z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-476/01 Kapper, Rec. str. I-5205, pkt 72, oraz przywołany wyżej wyrok w sprawie Komisja przeciwko Portugalii, pkt 22).

32 Wynika z tego, że — wbrew twierdzeniem Królestwa Hiszpanii i zgodnie z tym, co zostało stwierdzone w pkt 30 niniejszego wyroku — wyrażenie „określone kategorie przedsiębiorstw [instytucji]" zawarte w art. 5 ust. 3 należy rozumieć jako odnoszące się do pojęcia o charakterze ilościowym. W związku z tym jedynie ograniczona liczba kategorii instytucji, które byłyby zobowiązane do zapłaty wynagrodzenia na podstawie ust. 1 tego artykułu, może być zwolniona z takiego obowiązku.

33 Należy wreszcie przypomnieć, że jeśli w dyrektywie brak jest precyzyjnych kryteriów wspólnotowych określających wynikające z niej obowiązki, to państwa członkowskie obowiązane są określić dla swoich terytoriów najwłaściwsze kryteria pozwalające na zastosowanie się do przepisów dyrektywy, poruszając się w ramach ograniczeń zawartych w prawie wspólnotowym, a w szczególności w samej dyrektywie (zob. podobnie wyrok z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie C-245/00 SENA, Rec. str. I-1251, pkt 34, oraz wyrok z dnia 16 października 2003 r. w sprawie C-433/02 Komisja przeciwko Belgii, Rec. str. I-12191, pkt 19).

34 Z orzecznictwa wynika, że art. 5 ust. 3 dyrektywy upoważnia państwa członkowskie do zwolnienia niektórych kategorii instytucji z obowiązku zapłaty wynagrodzenia, lecz nie nakłada on obowiązku dokonania takiego zwolnienia. Dlatego też, jeśli sytuacja w danym państwie członkowskim nie pozwala na określenie kryteriów umożliwiających właściwe rozróżnienie poszczególnych kategorii instytucji, należy zobowiązać wszystkie zainteresowane instytucje do zapłaty wynagrodzenia określonego w ust. 1 wymienionego wyżej artykułu (przywołany wyżej wyrok w sprawie Komisja przeciwko Belgii, pkt 20).

35 Królestwo Hiszpanii podnosi argument, zgodnie z którym zwolnienie przewidzane w art. 37 ust. 2 dekretu z mocą ustawy nie dotyczy „instytucji" oddającej utwory w użyczenie, lecz „podmiotu" sprawującego nad nią kontrolę.

36 Jednak, jak słusznie zauważa Komisja, uzależnienie udzielenia zwolnienia od formy prawnej oddającego utwory w użyczenie jest wyrazem nadmiernego formalizmu prawnego, który może umożliwić łatwe uniknięcie przez taki podmiot obowiązku zapłaty wynagrodzenia. Ponadto Królestwo Hiszpanii nie dostarczyło żadnych dowodów na to, że owo rozróżnienie między instytucją a podmiotem ją kontrolującym jest istotne, zważszywszy że znajdują się one co do zasady w indetycznej sytuacji, jeśli chodzi o oddawanie utworów w użyczenie.

37 Królestwo Hiszpanii twierdzi również, że Komisja nie wykazała, by zwolnienie przewidziane w art. 37 ust. 2 dekretu z mocą ustawy pozbawiało twórców stosownego wynagrodzenia i zakłócało konkurencję na wspólnym rynku.

38 Do argumentu tego nie można się przychylić z uwagi na utrwalone orzecznictwo Trybunału, z którego wynika, że skarga o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego ma charakter obiektywny (zob. w szczególności wyrok z dnia 17 listopada 1993 r. w sprawie C-73/92 Komisja przeciwko Hiszpanii, Rec. str. I-5997, pkt 19) i w związku z tym naruszenie obowiązku wynikającego z zasady prawa wspólnotowego samo w sobie stanowi uchybienie, a argument, zgodnie z którym uchybienie to nie wywołało negatywnych skutków jest bez znaczenia (zob.

w szczególności wyrok z dnia 21 września 1999 r. w sprawie C-392/96 Komisja przeciwko Irlandii, Rec. str. I-5901, pkt 60 i 61, jak również wyrok z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie C-233/00 Komisja przeciwko Francji, Rec. str. I-6625, pkt 62). Przyznając sobie prawo do wykładni dyrektywy poprzez odniesienie do skutków wprowadzenia jej w życie, w postaci na przykład niedostatecznych dochodów twórców, Królestwo Hiszpanii opiera wykładnię dyrektywy na skutkach jej stosowania, co jest niezgodne z kolejnością logiczną tych dwóch etapów rozumowania prawnego.

39 Ponadto, o ile prawdą jest, że w sprawozdaniu z 2002 r. w sprawie prawa publicznego użyczenia Komisja stwierdziła, iż art. 5 dyrektywy przewiduje w niektórych wypadkach rezygnację z ustanowienia wynagrodzenia, taka możliwość nieustanawiania wynagrodzenia dotyczy jednak wyłącznie określonych kategorii instytucji, które na podstawie art. 5 ust. 3 dyrektywy zwolnione są z obowiązku zapłaty wynagrodzenia. Jak wynika z pkt 31 niniejszego wyroku, przepis ten należy interpretować w sposób ścisły.

40 Zresztą nawet przy założeniu, że Królestwo Hiszpanii mogłoby powołać się na wymienione wyżej sprawozdanie celem uzasadnienia swoich twierdzeń, sprawozdanie to — jak słusznie zauważyła rzecznik generalny w pkt 31 opinii — stanowi co najwyżej jeden z wielu elementów wykładni i Trybunał nie jest nim związany.

41 Wynika z tego, że obejmując zwolnieniem z obowiązku zapłaty wynagrodzenia zawartym w art. 37 ust. 2 dekretu z mocą ustawy niemal wszystkie, czy nawet wszystkie rodzaje instytucji, które w normalnych okolicznościach byłyby zobowiązane do zapłaty takiego wynagrodzenia, Królestwo Hiszpanii dokonuje takiej wykładni art. 5 ust. 3 dyrektywy, która nie jest zgodna ani z głównym celem dyrektywy, ani z wymogami odnośnie ścisłej wykładni tego przepisu z uwagi na to, że stanowi on wyjątek od zasady ogólnej.

42 Z powyższych względów skargę wniesioną przez Komisję należy uznać za zasadną.

43 W konsekwencji należy stwierdzić, że wyłączając obowiązek zapłaty wynagrodzenia należnego twórcom z tytułu użyczenia dokonywanego przez niemal wszystkie, jeśli nie wszystkie kategorie instytucji oddających w publiczne użyczenie utwory chronione prawem autorskim, Królestwo Hiszpanii uchybiło zobowiązaniom państwa członkowskiego ciążącym na nim na mocy art. 1 i 5 dyrektywy.

W przedmiocie kosztów

44 Zgodnie z art. 69 § 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie Królestwa Hiszpanii kosztami postępowania, a Królestwo Hiszpanii przegrało sprawę, należy obciążyć je kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

1) **Wyłączając obowiązek zapłaty wynagrodzenia należnego twórcom z tytułu użyczenia dokonywanego przez niemal wszystkie, jeśli nie wszystkie kategorie instytucji oddających w publiczne użyczenie utwory chronione prawem autorskim, Królestwo Hiszpanii uchybiło zobowiązaniom państwa członkowskiego ciążącym na nim na mocy art. 1 i 5 dyrektywy Rady 92/100/EWG z dnia 19 listopada 1992 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej.**

2) **Królestwo Hiszpanii zostaje obciążone kosztami postępowania.**

Podpisy